

Udskriftsdato: 15. december 2025

2015/1 LSF 48 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven (Udtagelse af blodprøve, anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser m.v.)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2015-731-0056

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Udtagelse af blodprøve, anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser m.v.)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1308 af 9. december 2014, som ændret senest ved § 5 i lov nr. 740 af 1. juni 2015, foretages følgende ændringer:

1. I § 149, stk. 7, indsættes som 3. pkt.:

»Når der tolkes for en sigtet, der deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70 ved anvendelse af telekommunikation med billede efter § 748 b, stk. 1, bestemmer retten, hvor tolken skal befinde sig.«

2. § 719 affattes således:

»§ 719. Offentlig påtale tilkommer politidirektøren, medmindre andet følger af denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov.

Stk. 2. Statsadvokaten påtaler ankesager ved landsret.

Stk. 3. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter i øvrigt nærmere regler om påtalens fordeling mellem rigsadvokaten, statsadvokaterne og politidirektørerne.«

3. § 721, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om kompetencen til at opgive påtale.«

4. § 722, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om kompetencen til at frafalde tiltale.«

5. § 748 b, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Deltager sigtede i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, eller deltager sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, deltager anklageren i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede, medmindre retten undtagelsesvist bestemmer andet.«

6. I § 792 e, stk. 3, indsættes efter 2. pkt.:

»Lægen kan delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 2016.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 2-4, finder anvendelse i straffesager, hvor der ved lovens ikrafttræden ikke er rejst tiltale i 1. instans, eller som genoptages efter lovens ikrafttræden.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets hovedpunkter
 - 2.1. Udtagelse af blodprøve
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.1.3. Lovforslagets udformning
 - 2.2. Anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.2.3. Lovforslagets udformning
 - 2.3. Tolkenes deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.3.3. Lovforslagets udformning
 - 2.4. Anklagemyndighedens påtalekompetence mv.
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Justitsministeriets overvejelser
 - 2.4.3. Lovforslagets udformning
3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer mv.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget indeholder en række ændringer af retsplejeloven, der har til formål at forenkle dele af strafferetsplejen bl.a. med henblik på at sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af politiets og anklagemyndighedens ressourcer.

Lovforslaget indebærer *for det første*, at udtagelse af en blodprøve efter retsplejelovens regler om legemsindgreb kan foretages af en medhjælp, som en læge har delegeret opgaven til.

Der henvises herom til pkt. 2.1 nedenfor.

Lovforslaget indebærer *for det andet*, at anklagere i videre udstrækning end i dag skal kunne deltage i retsmøder om fristforlængelser via videoforbindelse og ikke kun, når der foreligger særlige grunde.

Der henvises herom til pkt. 2.2 nedenfor.

For det tredje foreslås det, at retten skal bestemme, hvor en eventuel tolk skal befinde sig under retsmøder om fristforlængelser, når den sigtede deltager i retsmødet via videoforbindelse.

Der henvises herom til pkt. 2.3 nedenfor.

Endelig indeholder lovforslaget *for det fjerde* forslag til forenkling og modernisering af reglerne om anklagemyndighedens påtalekompetence mv.

Det foreslås i den forbindelse, at retsplejeloven fastlægger udgangspunktet for kompetencefordelingen, således at politidirektøren påtaler straffesager i første instans, og at statsadvokaten påtaler ankesager ved landsretterne. De nærmere regler om den interne kompetence i anklagemyndigheden, herunder om forelæggelse af visse sager for statsadvokaten eller rigsadvokaten, foreslås fastsat administrativt.

Der henvises herom til pkt. 2.4 nedenfor.

2. Lovforslagets hovedpunkter

2.1. Udtagelse af blodprøve

2.1.1. Gældende ret

2.1.1.1. Som led i efterforskningen af et strafbart forhold kan der efter reglerne i retsplejelovens kapitel 72 under nærmere angivne betingelser foretages legemsindgreb. Legemsindgreb opdeles i legemsbesigtelse (besigtelse af legemets ydre, optagelse af fotografier og fingeraftryk mv.) og legemsundersøgelse (nærmere undersøgelse af legemet, herunder af dets hulrum, udtagelse af spyt- eller blodprøver mv.).

Afgørelse om bl.a. udtagelse af blodprøve af en sigtet træffes af politiet, jf. retsplejelovens § 792 c, stk. 1. Blodprøve af en person, der ikke er sigtet, kan kun udtages med den pågældendes samtykke og er i så fald ikke omfattet af retsplejelovens regler om legemsindgreb, jf. retsplejelovens § 792 d.

Legemsundersøgelse, herunder udtagelse af blodprøve, må kun foretages under medvirken af en læge, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 1. pkt. Lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den herved forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 2. pkt.

Det fremgår af forarbejderne til § 792 e, stk. 3, at bestemmelsen kun indebærer, at legemsundersøgelse skal foretages *under medvirken* af en læge. Hvorvidt lægen skal udføre selve indgrebet, eller dette kan foretages af andet sundhedspersonale under lægens tilsyn og på dennes ansvar, er ikke reguleret i bestemmelsen, men må afhænge af en vurdering af indgrebets art og karakter (Folketingstidende 1988-89, tillæg A, spalte 2251).

2.1.1.2. En læge skal i sit virke agere i overensstemmelse med sundhedslovgivningen. Det gælder også ved en læges medvirken til legemsundersøgelse, herunder udtagelse af blodprøve, i medfør af retsplejeloven.

Lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed (autorisationsloven), jf. lovbekendtgørelse nr. 877 af 4. august 2011 med senere ændringer, indeholder regler bl.a. om autorisation af læger og om virksomhed, som er forbeholdt læger.

Efter autorisationslovens § 74, stk. 2, må en person, der ikke har autorisation som læge, bl.a. ikke foretage operative indgreb. Til operative indgreb henregnes bl.a. udtagelse af blodprøve, fordi en udtagelse af blodprøve indebærer, at huden gennembrydes.

Af sundhedslovgivningens bestemmelser om lægers pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed udledes, at læger kan anvende den medhjælp, som konkret skønnes egnet. Sundhedsstyrelsen har i medfør af autorisationslovens § 18 fastsat nærmere regler om benyttelse af medhjælp, jf. bekendtgørelse nr. 1219 af 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed). Sundhedsstyrelsen har endvidere i tilknytning til autorisationslovens § 17

om pligt til at udvise omhu og samvittighedsfuldhed og til den nævnte bekendtgørelse udstedt vejledning nr. 115 af 11. december 2009 om autoriserede sundhedspersoners benyttelse af medhjælp (delegation af forbeholdt sundhedsfaglig virksomhed).

Efter bekendtgørelsen kan en læge med visse undtagelser delegere forbeholdt lægevirksomhed til en medhjælp. Lægen skal sikre sig, at medhjælpen er kvalificeret til og har modtaget instruktion i at udføre opgaven, og skal i fornødent omfang føre tilsyn med medhjælpens udførelse af virksomheden.

Adgangen til at delegere lægevirksomhed til en medhjælp omfatter bl.a. udtagelse af blodprøver.

En læge kan således – både generelt og konkret – delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp, der er kvalificeret hertil og har modtaget instruktion heri, idet lægen tillige i fornødent omfang skal føre tilsyn med medhjælpens udførelse af opgaven.

2.1.1.3. Blodprøveudtagning i medfør af retsplejeloven foretages i dag i praksis af læger. Politikredsene har forskellig praksis for anvendelse af læger til blodprøveudtagning. Dette gælder såvel på tværs af politikredse som inden for den enkelte kreds. Den konkrete praksis varierer i forhold til, hvem der udtager blodprøven, og blodprøver udtages i dag således både af privatpraktiserende læger, vagtlæger og hospitalslæger. Endvidere varierer praksis i forhold til, hvor blodprøven udtages. Blodprøver udtages i dag enten på politistation, hospital, akutmodtagelse, hos vagtlæge, i privat lægepraksis eller på gerningsstedet. Hvilken fremgangsmåde der anvendes i det enkelte tilfælde, afhænger navnlig af tidspunktet på døgnet og geografiske forhold, samt hvilke aftaler politikredsen har indgået med lægerne i området.

2.1.2. Justitsministeriets overvejelser

Udtagelse af blodprøve er et efterforskningsmiddel, som navnlig er relevant i forbindelse med mistanke om overtrædelse af færdselslovens § 53 om spirituskørsel og § 54 om kørsel under påvirkning af bevidsthedspåvirkende stoffer mv. Udtagelse af blodprøve kan dog også være et relevant efterforskningsmiddel i andre sager.

Behovet for at udtage en blodprøve kan opstå på alle tider af døgnet og overalt i landet. Der er derfor behov for et stående beredskab af personer, som efter politiets anmodning kan udtage en blodprøve, når politiet i medfør af retsplejelovens regler har besluttet, at der skal udtages en blodprøve.

I dag udtages blodprøver i medfør af retsplejeloven i praksis af en læge enten i lægens egen praksis/vagtlægepraksis, på hospital eller akutmodtagelse eller efter tilkaldelse af lægen til politistation eller gerningssted. I de tilfælde, hvor blodprøven udtages i lægepraksis eller vagtlægepraksis eller på hospital eller akutmodtagelse, er det nødvendigt, at politiet kører sigtede til prøveudtagningsstedet, og i nogle tilfælde kan der være ventetid for at få udtaget blodprøven.

Selv om sundhedslovgivningen giver mulighed for det, anvender læger således i dag i praksis ikke medhjælp til udtagelse af blodprøver i medfør af retsplejeloven.

Det vurderes, at en anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp vil give en større frihed i tilrettelæggelsen af politiets arbejde og dermed potentielt spare tid, som i dag bruges på at køre til og fra prøveudtagningsstedet eller på at vente på, at en læge kommer til stede for at udtage en blodprøve. Det vurderes endvidere, at en anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp vil kunne føre til lavere udgifter til udtagelse af blodprøver, fordi udgiften pr. udtaget blodprøve må forventes at blive lavere, hvis en andel af blodprøverne udtages af andre faggrupper end læger.

Det er efter retsplejeloven i dag et krav, at en blodprøve udtages ”under medvirken af en læge”. Det

ligger fast, at en blodprøve kan udtages af en anden person efter delegation fra en læge, men det fremgår ikke klart af lovens formulering eller af forarbejderne, om lægen i givet fald skal være til stede i forbindelse med udtagelsen af blodprøven, eller om det er tilstrækkeligt, at udtagelsen af blodprøven i overensstemmelse med sundhedslovgivningen sker på lægens ansvar og under fornøden instruktion og tilsyn fra lægens side.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør retsplejeloven ikke indskrænke de muligheder, der efter sundhedslovgivningen er, for at en læge delegerer udtagelse af en blodprøve til en medhjælp, når den, som skal have udtaget en blodprøve, ikke fysisk modsætter sig udtagelsen af blodprøven.

Bortset fra tilfælde, hvor udtagelsen af blodprøven gennemføres ved fysisk magtanvendelse, er der således efter Justitsministeriets opfattelse ikke grundlag for i retsplejeloven at stille strengere krav til lægelig medvirken end efter sundhedslovgivningen.

De betingelser med hensyn til instruktion og tilsyn mv., som sundhedslovgivningen stiller for en læges delegation af udtagelse af blodprøver, er således efter Justitsministeriets opfattelse fuldt tilstrækkelige til at sikre, ikke alene at blodprøveudtagningen i givet fald sker sundhedsmæssigt forsvarligt, men også at blodprøven udtages på en sådan faglig kompetent måde, at blodprøven i givet fald vil kunne anvendes som bevis i en straffesag.

2.1.3. Lovforslagets udformning

Det foreslås på denne baggrund præciseret i retsplejeloven, at den læge, der medvirker ved udtagelse af en blodprøve, kan delegerer udtagelsen af blodprøven til en medhjælp.

Heri ligger, at delegation af udtagelsen af en blodprøve kan ske i det omfang og på de betingelser, som følger af sundhedslovgivningen.

Den læge, der medvirker ved udtagelsen af en blodprøve, kan efter forslaget i overensstemmelse med sundhedslovgivningen generelt tage stilling til, om udtagelse af blodprøve er lægeligt forsvarligt, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 2. pkt. Herefter kan lægen delegerer udtagelse af blodprøver til en medhjælp.

Hvis den, der skal have udtaget en blodprøve, fysisk modsætter sig blodprøveudtagningen, og der derfor opstår spørgsmål om at gennemføre blodprøveudtagningen ved magtanvendelse, skal den læge, der efter § 792 e, stk. 3, 1. pkt., medvirker ved udtagelsen af blodprøven, konkret vurdere, om indgrebets gennemførelse er lægeligt forsvarlig, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 2. pkt. (som ikke foreslås ændret). Det foreslås, at blodprøven i denne situation ikke skal kunne udtages af en medhjælp i kraft af en generel delegation fra en læge, idet lægen i givet fald i overensstemmelse med gældende ret personligt skal vurdere, om udtagelse af blodprøven ved magtanvendelse i den konkrete situation vil være lægeligt forsvarlig. Hvis lægen i en sådan situation konkret finder det forsvarligt, vil lægen imidlertid fortsat kunne anvende medhjælp til selve udtagelsen af blodprøven.

Det forudsættes, at den praktiske organisering af opgaven drøftes nærmere mellem politiet og de relevante myndigheder.

2.2. Anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser

2.2.1. Gældende ret

2.2.1.1. Retsplejelovens kapitel 70 indeholder regler om varetægtsfængsling og andre frihedsberøvende foranstaltninger samt om forlængelse heraf. I kendelser om varetægtsfængsling mv. fastsættes der som udgangspunkt en frist for varetægtsfængslingens eller foranstaltningens længde, jf. retsplejelovens § 767, stk. 1. Fristen kan forlænges med højst 4 uger ad gangen. Fristforlængelser sker ved kendelse, medmindre

sigtede erklærer sig indforstået med fristforlængelsen. Fremstilling af en sigtet, der er varetægtsfængslet eller undergivet anden frihedsberøvende foranstaltning, kan undlades, når den sigtede giver afkald derpå, eller retten finder, at fremstilling vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder.

Retten kan bestemme, at en sigtet, der er undergivet varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter retsplejelovens kapitel 70, deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængslingen eller foranstaltningen ved anvendelse af telekommunikation med billede (herefter videokommunikation), når retten finder det ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder, jf. retsplejelovens § 748 b, stk. 1. Dette gælder dog bl.a. ikke for retsmøder, hvor der første gang skal tages stilling til varetægtsfængsling.

Deltager en sigtet i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation, skal forsvareren deltage i retsmødet på samme sted som sigtede, medmindre retten finder det ubetænkeligt, at forsvareren i stedet møder frem i retten eller deltager via videokommunikation fra et andet sted end sigtede. Deltager den sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, kan retten tillade, at forsvareren deltager i retsmødet via videokommunikation, hvis det er forsvarligt, jf. retsplejelovens § 748 b, stk. 2.

Sigtedes deltagelse ved anvendelse af videokommunikation kan som nævnt kun ske, når det er ubetænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder, hvilket vil bero på en konkret helhedsvurdering. Ved vurderingen kan bl.a. indgå sigtedes og forsvarerens begrundelse for et ønske om sigtedes personlige deltagelse, og om sigtede er blevet sigtet for nye og væsentlige lovovertrædelser, som skal indgå i rettens behandling under retsmødet.

Retsplejeloven indeholder endvidere hjemmel til, at anklageren, hvis bestemte betingelser er opfyldt, kan deltage i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation. Deltager den sigtede i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation, eller deltager den sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, kan retten således tillade, at anklageren deltager i retsmødet via videokommunikation, hvis anklagerens deltagelse via videokommunikation er forsvarlig, og der i øvrigt foreligger særlige grunde, jf. retsplejelovens § 748 b, stk. 3.

Som eksempler på sådanne særlige grunde, der kan begrunde anklagerens deltagelse via videokommunikation, nævnes i forarbejderne, at anklageren har lang rejseafstand, at anklageren har måttet træde til med kort varsel, eller at retsmødet må forventes at være meget kortvarigt.

2.2.1.2. Retsplejelovens § 748 b blev indsat ved lov nr. 493 af 12. september 2009 om ændring af retsplejeloven og udlændingeloven (Videokommunikation ved fristforlængelse). Bestemmelsen bygger på Retsplejerådets udtalelse af 15. december 2008 om anvendelse af telekommunikation med billede ved retsmøder om forlængelse af varetægtsfængsling og justering af dommernormering.

Retsplejerådet pegede i sin udtalelse på, at hensynet til en hensigtsmæssig udnyttelse af politiets ressourcer kunne tale for en udvidelse af adgangen for anklagere til at deltage i retsmøder via videokommunikation. Anklagere i nogle politikredse møder således jævnligt i retten i en anden by i forbindelse med fristforlængelser, hvorfor der vil være mulighed for at spare transporttid, hvis anklageren deltager i retsmøderne via videokommunikation.

Retsplejerådet anførte, at en arrestant, der er til stede i retten, bør have mulighed for at møde ikke bare sin dommer, men også sin anklager ansigt til ansigt. Hensynet til arrestanten fandtes derimod ikke at være til hinder for, at anklageren deltager i retsmødet via videokommunikation, hvis arrestanten selv deltager i retsmødet via videokommunikation, fordi anklageren i disse tilfælde vil optræde som et billede på en skærm, uanset om anklageren er til stede i retten eller deltager via videokommunikation.

2.2.2. Justitsministeriets overvejelser

Domstolsstyrelsen gennemførte i 2007 et pilotprojekt med anvendelse af videokonferenceudstyr i udvalgte retter med henblik på navnlig at vurdere, om det tekniske niveau ved videokonferenceudstyret var tilstrækkeligt godt til, at der generelt burde etableres mulighed for at bruge videokonferenceudstyr i retssager (Video1). I 2009 blev der endvidere i samarbejde mellem Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet og Direktoratet for Kriminalforsorgen gennemført et demonstrationsprojekt i Syd- og Sønderjylland med brug af videokonferenceudstyr særligt i fristforlængelsessager (Video2).

På baggrund af de to projekter igangsatte Justitsministeriet i 2012 implementeringen af en landsdækkende videokonferenceløsning på justitsområdet (Video3). Med gennemførelsen af "Video3-projektet", hvor der blev opsat videoudstyr i retterne, arresthusene og i politikredsene til brug for retsmøder om fristforlængelser, har det siden december 2014 været praktisk muligt at gennemføre disse retsmøder via videokommunikation.

I forbindelse med "video3-projektet" blev Rigsadvokatens Meddelelse nr. 3/2014 om brug af videoforbindelse i retsmøder udarbejdet, ligesom anklagemyndigheden sammen med Domstolsstyrelsen og Direktoratet for Kriminalforsorgen udarbejdede "Praktiske retningslinjer for fristforlængelsessager" af 18. september 2014. I den forbindelse blev det på baggrund af forarbejderne til retsplejelovens § 748 b, stk. 3, besluttet, at anklageren som altovervejende hovedregel skal anmode retten om tilladelse til at møde i retssager om fristforlængelse via videokommunikation, hvis retten pålægger sigtede at møde via videokommunikation, eller hvis sigtede ikke deltager i retsmødet. Baggrunden for denne beslutning var hensynet til en hensigtsmæssig udnyttelse af myndighedernes ressourcer. I praksis har der dog været flere eksempler på, at retten ikke har tilladt anklageren at deltage via videokommunikation under henvisning til, at der efter retsplejelovens § 748 b, stk. 3, nr. 2, skal foreligge særlige grunde, for at anklageren kan deltage i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation.

Hovedformålet med ordningen om fristforlængelser via videokommunikation er generelt at spare transporttid for rettens brugere og aktører, herunder politiet, anklagemyndigheden og kriminalforsorgen. Hensynet til en hensigtsmæssig udnyttelse af anklagemyndighedens ressourcer er ikke begrænset til tilfælde, hvor der f.eks. er lang rejseafstand eller transporttid for anklageren. Det gør sig også gældende, hvor retsmødet er kortvarigt, hvilket en fristforlængelse typisk vil være, og hvor transporttiden, selv om anklageren ikke har lang rejseafstand, derfor vil udgøre en u hensigtsmæssig stor del af anklagerens samlede tidsforbrug.

Hertil kommer – som også anført af Retsplejerådet – at det for en arrestant, der deltager i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation, eller som ikke deltager i retsmødet, heller ingen forskel gør, om anklageren er til stede i retten eller deltager via videokommunikation. Samtidig er det uhensigtsmæssigt, at der i anklagemyndigheden og ved domstolene løbende skal anvendes ressourcer på at afklare, om anklageren konkret kan deltage i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation eller ej.

Det bemærkes, at det fortsat kan være hensigtsmæssigt, at anklageren fysisk er til stede i retten i forbindelse med sådanne retsmøder om fristforlængelse, f.eks. hvis der i retsmødet skal fremlægges et meget omfattende og kompliceret nyt materiale.

2.2.3. Lovforslagets udformning

På den baggrund foreslås det at udvide adgangen i retsplejelovens § 748 b, stk. 3, for anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation, så anklageren deltager i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation, medmindre retten undtagelsesvist bestemmer

andet, f.eks. fordi retten i en konkret sag finder, at det er betænkeligt, at anklageren deltager i retsmødet via videokommunikation. Der vil således fremover ikke skulle foreligge særlige grunde.

Den foreslåede bestemmelse vil fortsat kun finde anvendelse, når den sigtede også deltager i retsmødet via videokommunikation, eller når sigtede ikke deltager i retsmødet.

Justitsministeriet lægger vægt på, at der efter det oplyste har været gode erfaringer med anvendelse af videokommunikation i forbindelse med anklagerens deltagelse i retsmøder om fristforlængelse, der således har bidraget til en mere effektiv anvendelse af anklagemyndighedens og retternes ressourcer.

Justitsministeriet lægger endvidere vægt på, at en udvidelse af anklagemyndighedens adgang til deltagelse i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation vil medføre en yderligere optimering af udnyttelsen af anklagemyndighedens ressourcer i sager, hvor retten ikke undtagelsesvist finder, at det er betænkeligt, at anklageren deltager i retsmødet via videokommunikation.

2.3. Tolkens deltagelse i retsmøder via videokommunikation ved fristforlængelser

2.3.1. Gældende ret

2.3.1.1. Skal der i medfør af retsplejelovens § 149 anvendes tolk i et retsmøde om fristforlængelse, angiver retsplejelovens § 149, stk. 7, nogle betingelser for tolkens deltagelse i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede (herefter videokommunikation).

Tolkning kan efter bestemmelsen ske ved anvendelse af videokommunikation, hvis det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at tolken møder samme sted som parten, og tolkning via videokommunikation findes forsvarlig. Når der tolkes for en part, der deltager ved anvendelse af videokommunikation, skal tolken så vidt muligt befinde sig samme sted som parten.

2.3.1.2. Det følger af bemærkningerne til bestemmelsen i lovforslag L 168 af 1. marts 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreformen), jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 5283, at det f.eks. kan være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder at møde samme sted som den, der tolkes for, hvis tolken ville skulle rejse meget langt (eksempelvis hvis der ikke er ret mange tolke i landet, som tolker på det pågældende sprog).

Udgangspunktet efter retsplejeloven er således, at ved retsmøder om fristforlængelse skal tolken sidde sammen med sigtede i arresthuset, hvis retsmødet om fristforlængelse afholdes via videokommunikation. Tolken kan dog undtagelsesvist deltage via videokommunikation fra f.eks. retssalen, hvis retten finder det forsvarligt.

2.3.2. Justitsministeriets overvejelser

Af de praktiske retningslinjer for fristforlængelsessager, jf. ovenfor under pkt. 2.2.2, fremgår det, at det er det praktiske udgangspunkt, at forsvareren og tolken skal sidde samme sted. Retningslinjerne er udarbejdet på baggrund af et arbejdsgruppemøde med deltagere fra anklagemyndigheden, forsvarerne, domstolene og kriminalforsorgen. Arbejdsgruppen pegede på, at det ikke i alle tilfælde i praksis synes forsvarligt, at tolken skal sidde alene sammen med en sigtet i et aflåst lokale, når forsvareren ikke er til stede, ligesom tolken skal kunne tolke, hvis forsvareren ønsker at tale fortroligt med sin klient (og der derfor f.eks. ikke kan være arresthuspersonale til stede).

I forbindelse med gennemførelsen af ”video3-projektet”, jf. ovenfor under pkt. 2.2.2, har det endvidere vist sig hensigtsmæssigt, at tolken kan deltage fra retten, hvorfra også forsvareren oftest deltager. Den samme tolk kan dermed også anvendes i flere sager, hvor der tales samme sprog, samt i sager med flere sigtede i samme sag, og hvor de sigtede befinder sig i forskellige arresthuse.

2.3.3. Lovforslagets udformning

På den baggrund foreslås det at ændre retsplejelovens § 149, stk. 7, så tolken i et retsmøde om fristforlængelse, hvor den sigtede deltager i retsmødet via videokommunikation, efter rettens bestemmelse kan deltage i retsmødet fra det sted, som i den konkrete sag er mest hensigtsmæssigt. Bestemmelsen forudsættes anvendt i overensstemmelse med de praktiske retningslinjer for retsmøder om fristforlængelser, således at udgangspunktet er, at tolken skal befinde sig samme sted som forsvareren, men tolken vil også kunne deltage fra et andet sted, hvis retten konkret finder det mest hensigtsmæssigt.

Justitsministeriet lægger herved vægt på, at det i praksis giver anledning til uhensigtsmæssigheder, at tolken så vidt muligt skal befinde sig samme sted som den sigtede.

Justitsministeriet lægger endvidere vægt på, at forslaget vil sikre en mere fleksibel ordning for deltagelse af tolke via videokommunikation i retsmøder om fristforlængelse, herunder en bedre fortsat hensigtsmæssig udnyttelse af ressourcer, da tolken efter omstændighederne vil kunne anvendes i flere sager eller til flere sigtede, der befinder sig forskellige steder.

Det forudsættes, at retten som forudsat i forarbejderne til den gældende § 149, stk. 7, i sin vurdering af, hvor tolken skal befinde sig i en konkret sag, samtidig inddrager den sigtedes eventuelle interesse i at befinde sig samme sted som tolken.

2.4. Anklagemyndighedens påtalekompetence mv.

2.4.1. Gældende ret

2.4.1.1. Offentlig påtale af straffesager tilkommer som udgangspunkt politidirektøren, jf. retsplejelovens § 719, stk. 1. Lovens § 719, stk. 2, indeholder dog en række undtagelser fra dette udgangspunkt. Statsadvokaten har således påtalekompetencen i nævningsager og i sager, hvor den tiltalte har valgt behandling ved en domsmandsret i stedet for nævningsagsbehandling (retsplejelovens § 687). Statsadvokaten har endvidere påtalekompetencen i en række nærmere angivne straffelovsovertrædelser (f.eks. straffelovens kapitel 12 og 13 om terrorisme mv., kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv., § 158 om falsk forklaring for retten, §§ 237-240 om forsætligt drab mv., § 261, stk. 2, om langvarig frihedsberøvelse og § 266 b om racediskrimination). Endelig har statsadvokaten påtalekompetencen i ankesager ved landsretten.

Herudover er der enkelte andre steder i lovgivningen fastsat særlige bestemmelser om påtalekompetencen mv. Tiltalerejsning efter stort set alle bestemmelser i straffelovens kapitel 12 og 13 om terrorisme mv. er således betinget af justitsministerens påbud, jf. straffelovens §§ 110 f og 118 a. Det indebærer, at sagerne, inden der rejses tiltale, skal forelægges rigsadvokaten og justitsministeren. Endvidere er det efter medieansvarslovens § 28 rigsadvokaten, der bestemmer, om der skal rejses tiltale i anledning af indholdet af et massemedie.

De lovbestemte regler om fordelingen af påtalekompetencen suppleres af en række administrative retningslinjer om intern forelæggelse af straffesager i anklagemyndigheden. Disse retningslinjer findes navnlig i forskellige meddelelser fra Rigsadvokaten. Eksempelvis er der fastsat generelle forelæggelsesregler i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 3/2002 om forelæggelsesregler og kompetenceregler mv. Herudover er der på forskellige sagsområder fastsat særlige forelæggelsesregler, f.eks. i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 2/2011 om hadforbrydelser (bl.a. sager om overtrædelse af straffelovens § 266 b om racediskrimination) og nr. 2/2014 om chikane, vold og trusler mod offentligt ansatte mv. (bl.a. sager om overtrædelse af straffelovens § 119 om vold og trusler mod polititjenestemænd).

Retsplejeloven indeholder således ikke en udtømmende regulering af påtalekompetencen i straffesa-

ger. Selv om det f.eks. efter retsplejelovens § 719, stk. 2, nr. 3, er statsadvokaten, der har påtalekompetencen i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 om terrorisme mv., kan der alene rejses tiltale, hvis sagen har været forelagt rigsadvokaten og justitsministeren. Som et andet eksempel kan nævnes, at alle sager, hvor der er rejst sigtelse for overtrædelse af straffelovens § 266 b om racediskrimination, skal forelægges Rigsadvokaten, uanset at det efter retsplejeloven er statsadvokaten, som har påtalekompetencen, jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 2/2011.

2.4.1.2. De gældende bestemmelser om påtalekompetencen blev i det væsentlige vedtaget ved lov nr. 385 af 20. maj 1992 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, færdselsloven og udlændingeloven (Anklagemyndighedens struktur), hvor påtalekompetencen som udgangspunkt blev tillagt politimestrene (nu politidirektørerne). Før 1992 var det som udgangspunkt statsadvokaten, der havde påtalekompetencen. Lovændringen byggede på Retsplejerådets betænkning nr. 1194/1990 om anklagemyndighedens struktur.

Retsplejerådet foreslog, at påtalekompetencen i straffesager som udgangspunkt skulle tilkomme politidirektøren (dengang politimesteren), men foreslog samtidig, at visse sager fortsat skulle påtales af statsadvokaten, herunder de straffesager, som behandles i landsretten, og hvor det derfor er statsadvokaten, der møder for anklagemyndigheden. Det gjaldt eksempelvis nævningsager, der tidligere blev behandlet i landsretten i første instans, og ankesager ved landsretten.

Retsplejerådet gennemgik endvidere fordelingen af påtalekompetencen for de forskellige bestemmelser i straffeloven og pegede på forskellige tilfælde, hvor påtalekompetencen ud fra nærmere angivne kriterier fortsat burde være hos statsadvokaten, herunder de straffelovsbestemmelser, som i dag er opregnet i retsplejelovens § 719, stk. 2, nr. 3. Retsplejerådet bemærkede i den forbindelse, at spørgsmålet om påtalekompetencen i nogle tilfælde burde reguleres direkte i retsplejeloven, men i andre tilfælde kunne overlades til administrativ regulering i regler fastsat af justitsministeren eller rigsadvokaten.

2.4.1.3. Retsplejelovens § 721 indeholder nærmere regler om adgangen til at opgive påtale, dvs. at indstille behandlingen af en straffesag, efter at der er rejst sigtelse i sagen. Politidirektøren kan opgive påtale i tilfælde, hvor en sigtelse har vist sig grundløs. I andre tilfælde er det påtalemyndigheden, der har adgang til at opgive påtale, medmindre andet følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren, jf. retsplejelovens § 721, stk. 2.

Retsplejelovens § 722 indeholder nærmere regler om adgangen til at meddele et tiltalefrafald. Påtalemyndigheden kan meddele tiltalefrafald i de tilfælde, der er nævnt i § 722, stk. 1, f.eks. hvor straffelovens § 89 om udmåling af tillægsstraf er anvendelig, når det skønnes, at ingen eller kun en ubetydelig straf vil blive idømt, og at domfældelse heller ikke i øvrigt vil være af væsentlig betydning, mens det i andre tilfælde, hvor der foreligger særlig formildende omstændigheder (§ 722, stk. 2), er den nærmeste overordnede anklagemyndighed, der kan give tiltalefrafald, jf. retsplejelovens § 722, stk. 3. Disse kompetenceregler suppleres af regler fastsat i meddelelser fra Rigsadvokaten.

2.4.1.4. De ovenfor under pkt. 2.4.1.1 og 2.4.1.3 beskrevne regler i retsplejeloven om påtalekompetencen begrænser ikke adgangen for bl.a. Rigsadvokaten og statsadvokaterne til – i kraft af det almindelige over-/underordningsforhold i anklagemyndigheden – i øvrigt at fastsætte generelle bestemmelser om de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver eller at give pålæg om behandlingen af konkrete straffesager, jf. retsplejelovens § 99, stk. 2, og § 101, stk. 2.

2.4.2. *Justitsministeriets overvejelser*

Rigsadvokaten har over for Justitsministeriet foreslået, at reglerne om fordelingen af påtalekompetencen i anklagemyndigheden moderniseres og forenkles.

Anklagemyndigheden har siden 1992 gennemgået flere store reformer, og de gældende regler baserer sig således i vidt omfang på en forældet anklagemyndighedsstruktur. Der er således i dag væsentligt andre rammer for opgaveløsningen i den lokale anklagemyndighed i politikredsene og hos de regionale statsadvokater.

I 2007 blev der gennemført en politi- og domstolsreform bl.a. med etablering af 12 politikredse mod tidligere 54 og en reformering af behandlingen af nævningsager, og i 2013 blev der gennemført en statsadvokatreform, så der i dag er to mod tidligere seks regionale statsadvokater. Der er desuden blevet gennemført en reorganisering af den lokale anklagemyndighed i politikredsene med fokus på kvaliteten i anklagemyndighedens opgaveløsning. Politikredsene har således i dag fået væsentligt større opgave- og arbejdsområder og har derfor langt bedre forudsætninger end tidligere for at sikre et højt kvalitetsniveau i straffesagsbehandlingen, også i mere vanskelige og komplicerede sager.

Regler om påtalekompetence og forelæggelse af straffesager kan mest hensigtsmæssigt fastlægges ud fra en samlet afvejning af flere forskellige hensyn. Grundhensynet bør i dag være, at straffesager som det klare udgangspunkt behandles af politikredsene i første instans, og at sagerne kun bør forelægges statsadvokaten eller rigsadvokaten, hvis dette er velbegrundet ud fra sagernes karakter, kompleksitet mv. Samtidig er det væsentligt for den samlede opgaveløsning i anklagemyndigheden, at relevante sager forelægges statsadvokaten, herunder sager som giver anledning til særligt vanskelige retlige eller bevismæssige spørgsmål.

Reglerne om påtalekompetence og forelæggelse af straffesager er på mange punkter meget detaljerede og bør efter Justitsministeriets opfattelse ikke detailreguleres ved lovgivning. De nuværende regler i retsplejeloven regulerer da også alene visse aspekter af den interne kompetencefordeling i anklagemyndigheden.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at det vil være mere hensigtsmæssigt, hvis reglerne løbende kan justeres og revideres f.eks. i lyset af nye kriminalitetsområder, erfaringerne med behandlingen af forskellige straffesager og særlige fokusområder.

De hensyn, som på visse områder kan begrunde en fravigelse af udgangspunktet om, at politidirektøren tager stilling til tiltalesspørgsmålet, så sagen skal forelægges statsadvokaten, kan fuldt ud varetages gennem administrative retningslinjer fastsat af justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger til det – i praksis rigsadvokaten. Allerede efter de gældende regler angiver retsplejeloven kun visse af de sager, hvor påtalekompetencen er hos statsadvokaten, mens der på en række andre områder er fastsat administrative retningslinjer om forelæggelse af sager for statsadvokaten.

2.4.3. Lovforslagets udformning

På den anførte baggrund foreslås det at gennemføre en forenkling af retsplejelovens regler om påtalekompetence, så retsplejeloven alene fastlægger et udgangspunkt om, at politidirektøren påtaler straffesager i første instans, og at statsadvokaten påtaler ankesager i landsretten. Det foreslås endvidere, at de nærmere regler om forelæggelse af konkrete straffesager internt i anklagemyndigheden fastsættes af justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger til det. I praksis vil justitsministeren bemyndige Rigsadvokaten til at udarbejde administrative retningslinjer på området.

Samtidig foreslås det, at de særlige lovregler om kompetencen til at opgive påtale (retsplejelovens § 721, stk. 2) og give et tiltalefrafald (retsplejelovens § 722, stk. 3) ændres, så kompetencespørgsmålet også her reguleres ved retningslinjer fastsat af justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger til det.

Med forslaget forudsættes der således fastsat administrative retningslinjer om påtalekompetencen.

Efter statsadvokatreformen er det efter den 1. januar 2013 det helt klare udgangspunkt, at politikredsene

møder i nævningsager i byretten. På den baggrund bør udgangspunktet efter Justitsministeriets opfattelse også i nævningsager være, at politidirektøren tager stilling til tiltaleespørgsmålet, så politikredsen både tager stilling til tiltaleespørgsmålet og møder i retten i 1. instans. Efter det foreslåede udgangspunkt vil politidirektøren således også have påtalekompetencen i nævningsager, jf. den foreslåede ændring af retsplejelovens § 719, stk. 1.

Der er efter Justitsministeriets opfattelse heller ikke grundlag for at opretholde den gældende opregning i retsplejeloven af visse af de straffelovssager, som skal forelægges statsadvokaten. I det omfang der er behov for, at nogle af disse sager også fremover skal forelægges statsadvokaten, bør det reguleres i administrative retningslinjer.

Rigsadvokaten har peget på, at nogle sager har en sådan karakter, herunder sammenhæng med sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13 om terrorisme mv. eller i øvrigt særlig almen interesse, at sådanne sager også fremover bør forelægges statsadvokaten og eventuelt Rigsadvokaten. Det gælder f.eks. sager om overtrædelse af straffelovens § 136, stk. 2, om offentlig billigelse af terrorhandling mv. og § 266 b om racediskrimination. Det er derfor hensigten at fastsætte regler om, at sådanne sager også fremover skal forelægges for statsadvokaten og eventuelt Rigsadvokaten.

Andre sager er derimod – ligesom nævningsager – af varierende karakter, omfang og kompleksitet, og det afgørende for, om der skal ske forelæggelse for statsadvokaten, bør være, om sagen f.eks. rejser særligt vanskelige juridiske eller bevismæssige spørgsmål. Hvis det ikke er tilfældet, vil det også i disse sager som udgangspunkt være politidirektøren, der tager stilling til tiltaleespørgsmålet. Det gælder f.eks. falsk forklaring efter straffelovens § 158, drabsforbrydelserne i straffelovens §§ 237-240 og langvarig frihedsberøvelse efter straffelovens § 261, stk. 2, der i dag forelægges statsadvokaten.

Det er derfor hensigten at fastsætte retningslinjer om, at sager – herunder nævningsager – efter en konkret vurdering skal forelægges statsadvokaten, hvis de rejser særligt vanskelige juridiske eller bevismæssige spørgsmål eller lignende.

Det er i øvrigt hensigten, at reglerne om forelæggelse af straffesager fremover skal bruges endnu mere aktivt og fleksibelt, således at statsadvokaterne eller rigsadvokaten kan bestemme, at f.eks. bestemte sags typer for en periode skal forelægges. Det kan f.eks. være i forbindelse med ny lovgivning eller udpegning af særlige fokusområder (eksempelvis bevisproblemer i bestemte sagstyper, nye juridiske/anklagerfaglige spørgsmål, særligt fokus på strafpåstande i en sagstype mv.). Dette skal også ses i sammenhæng med bl.a. call in-ordningen (hvor visse sager for en periode behandles af statsadvokaten) og samarbejdsmodellen (samarbejde mellem statsadvokaten og politikredsen om behandlingen af en konkret sag), som blev etableret i forbindelse med statsadvokatreformen fra 2013.

Det bemærkes, at den foreslåede ordning ikke ændrer ved justitsministerens rolle i forhold til anklagemyndigheden, herunder straffelovens regler om påtale efter justitsministerens påbud i visse sager.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vil kunne medføre effektiviseringer for det offentlige.

Den foreslåede præcisering af reglerne om udtagelse af blodprøver i medfør af retsplejeloven vurderes at medføre, at udtagelse af blodprøver i et vist omfang i praksis vil blive uddelegeret til en medhjælp. Det vil kunne føre til effektiviseringer for politiet, idet udgiften pr. blodprøve må forventes at blive lavere, hvis en andel af blodprøverne udtages af andre faggrupper end læger. Herudover vil anvendelse af muligheden for at delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp kunne give større frihed i tilrettelæg-

gelsen af politiets arbejde og skabe mulighed for i videre omfang at konkurrenceudsætte området for blodprøveudtagning.

De foreslåede ændringer vedrørende deltagelse i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation og modernisering af reglerne om påtalekompetence vil sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af det offentlige ressourcer.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet mv.

Lovforslaget har umiddelbart ingen økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet. Det bemærkes dog, at lovforslaget vil kunne medføre, at blodprøveudtagning i medfør af retsplejeloven i videre omfang konkurrenceudsættes, og at en del af blodprøveudtagningen fremover delegeres til andre faggrupper end læger.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslaget har i perioden fra den 22. september 2015 til den 20. oktober 2015 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet, Fængselsforbundet, Advokatrådet, Danske Advokater, Danske Bioanalytikere, Dansk Laborant-Forening, Dansk Paramedicinsk Selskab, Dansk Sygeplejeråd, Foreningen af Danske Lægestuderende, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Amnesty International, Danske Regioner, Det Kriminalpræventive Råd, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, KL, Lægeforeningen, Retspolitisk Forening og Landsforeningen KRIM.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter	Negative konsekvenser/merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Mulighed for effektiviseringer hos politiet	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Mulighed for mere effektiv tilrettelæggelse af politiets og anklagemyndighedens arbejde	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen

Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgene	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det fremgår af retsplejelovens § 149, stk. 7, at tolkning kan ske ved anvendelse af telekommunikation med billede (videokommunikation), hvis det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at tolken møder samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden, og tolkning via videokommunikation med billede findes forsvarlig. Når der tolkes for en part, et vidne eller en skønsmand, der deltager via videokommunikation, skal tolken så vidt muligt befinde sig samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden.

Deltager den sigtede i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation, er det således udgangspunktet efter bestemmelsen, at tolken skal sidde sammen med den sigtede i arresthuset mv. Tolken kan dog undtagelsesvist deltage via videokommunikation fra f.eks. retssalen, hvis retten finder det forsvarligt.

I praksis sidder tolken imidlertid ofte det samme sted som forsvareren.

Det foreslås, at bestemmelsen om tolkes deltagelse i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation med billede ændres, så tolken skal befinde sig på det sted, som retten bestemmer.

Med forslaget kan retten i sager, hvor den sigtede i forvejen deltager i et retsmøde om fristforlængelse via videokommunikation, konkret vurdere, hvor det vil være mest hensigtsmæssigt, at tolken befinder sig i forbindelse med tolkningen under retsmødet.

Retten skal i vurderingen af, hvor det er mest hensigtsmæssigt, at tolken befinder sig, særligt inddrage den sigtedes eventuelle interesse i, at tolken befinder sig samme sted som den sigtede.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 2

Retsplejelovens § 719 indeholder regler for påtalekompetencen i straffesager.

Det foreslåede *stk. 1* svarer til den gældende § 719, stk. 1, og fastslår, at påtalekompetencen tilkommer politidirektøren, medmindre andet følger af retsplejeloven eller regler fastsat i medfør af retsplejeloven.

Det foreslåede *stk. 2* svarer til den gældende bestemmelse i § 719, stk. 2, nr. 2, hvorefter statsadvokaterne påtaler ankesager ved landsretten. De gældende bestemmelser i stk. 2, nr. 1, om nævningsager mv. og stk. 2, nr. 3, om visse nærmere angivne straffelovsovertrædelser foreslås derimod ikke videreført.

Der foreslås indsat et nyt *stk. 3*, hvorefter justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om påtalens fordeling mellem rigsadvokaten, statsadvokaterne og politidirektørerne. Det foreslåede stk. 3 svarer til den gældende bestemmelse, dog således at det anføres

udtrykkeligt, at såvel justitsministeren som den, som justitsministeren bemyndiger dertil, kan fastsætte nærmere regler om kompetencefordelingen i anklagemyndigheden. Justitsministeren vil som udgangspunkt bemyndige rigsadvokaten til at fastsætte nærmere regler om kompetencefordelingen.

Den foreslåede bestemmelse begrænser ikke adgangen for bl.a. rigsadvokaten og statsadvokaterne til i øvrigt at fastsætte generelle bestemmelser om de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver eller at give pålæg om behandlingen af konkrete straffesager, jf. retsplejelovens § 99, stk. 2, og § 101, stk. 2.

Hvis lovforslaget vedtages, vil rigsadvokaten efter bemyndigelse fra justitsministeren fastsætte nye samlede retningslinjer om forelæggelse af straffesager internt i anklagemyndigheden. Disse retningslinjer vil løbende blive justeret og revideret i lyset af nye kriminalitetsområder, erfaringerne med behandlingen af forskellige straffesager og særlige fokusområder mv.

Politidirektøren vil som udgangspunkt få påtalekompetencen i straffesager, herunder nævningsager og de øvrige straffelovssager, hvor statsadvokaten i dag har påtalekompetencen, jf. det foreslåede stk. 1.

Det er hensigten at fastsætte retningslinjer om, at statsadvokaten og eventuelt Rigsadvokaten navnlig indrages i sager, som er særligt vanskelige eller komplicerede. Endvidere er det hensigten, at nævningsager, som ikke er juridisk eller bevismæssigt vanskelige, fremover færdiggøres i politikredsen. Således vil særligt komplicerede sager mv., også på nævningsagsområdet, skulle forelægges statsadvokaten. Statsadvokatens behandling af tiltalesspørgsmålet i konkrete straffesager vil således i endnu højere grad blive målrettet sager, som f.eks. rejser særligt vanskelige juridiske eller bevismæssige spørgsmål, jf. nedenfor.

Det forventes, at hovedpunkterne i retningslinjerne indtil videre vil være:

- Sager, som skal forelægges justitsministeren, skal fortsat forelægges statsadvokaten og Rigsadvokaten (f.eks. sager efter straffelovens kapitel 12 og 13 om terrorisme mv.).
- Visse nærmere angivne sager, som har nær sammenhæng med terrorsager mv., eller som i øvrigt kan have særlig almen interesse, skal fortsat forelægges statsadvokaten og eventuelt Rigsadvokaten (f.eks. sager om overtrædelse af straffelovens § 136, stk. 2, om offentlig billigelse af terrorhandlinger mv. og § 266 b om racediskrimination).
- Visse sager, som typisk rejser særligt vanskelige eller særligt tværgående spørgsmål, skal fortsat forelægges statsadvokaten og eventuelt Rigsadvokaten (f.eks. sager mod sundhedspersonale og advokater samt sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv.).
- Sager, hvor generelle inhabilitetshensyn gør sig gældende, skal fortsat forelægges statsadvokaten (f.eks. sager om overtrædelse af straffelovens § 119 om vold og trusler, hvor forurettede er polititjenestemand).
- Sager, hvor der opstår spørgsmål om foranstaltninger efter straffelovens §§ 68-70 om psykisk syge mv., skal fortsat forelægges statsadvokaten.
- Der skal fremover ikke ske forelæggelse for statsadvokaten, hvis der er spørgsmål om at nedlægge påstand om rettighedsfrakendelse, medmindre straffesagen i øvrigt skal forelægges statsadvokaten eller Rigsadvokaten.

Det er som nævnt hensigten, at der skal fastsættes retningslinjer om, at særligt komplicerede straffesager skal forelægges statsadvokaten. Formålet med denne regel er at understrege, at disse sager for at sikre den faglige kvalitet i sagsbehandlingen skal forelægges statsadvokaten – også selv om det vil kunne afhænge af et skøn, om den konkrete sag er særlig kompliceret eller ej. Dette medfører, at politikredsen skal

forelægge særligt komplicerede sager for statsadvokaten, herunder sager, som giver anledning til særligt vanskelige retlige eller bevismæssige spørgsmål, sager, som giver anledning til principielle overvejelser, og sager, som har helt særlig almen eller offentlig interesse.

Der er i dag på visse sagsområder fastsat nærmere retningslinjer om forelæggelse af bl.a. vanskelige eller omfattende sager. Det gælder f.eks. for miljøstraffesager, jf. Rigsadvokatens Meddelelse nr. 8/2008 og i Retsplejerådets betænkning nr. 1194/1990, side 174-177. Det er hensigten, at også sådanne sager fremover vil skulle forelægges statsadvokaten, hvis de er særligt komplicerede mv.

Det er endvidere hensigten at foretage en modernisering og forenkling af retningslinjerne om forelæggelse af visse sager, der rejser spørgsmål om dansk straffemyndighed, jf. straffelovens §§ 6-9 a.

Retningslinjerne for så vidt angår kompetencen til at opgive påtale og til at give et tiltalefrafald vil blive fastsat ud fra de samme hensyn.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 3 og 4

Retsplejelovens §§ 721 og 722 indeholder regler om anklagemyndighedens påtaleopgivelse og tiltalefrafald.

Det fremgår af retsplejelovens § 721, stk. 2, at adgangen til at opgive påtale i medfør af bestemmelsens stk. 1, nr. 1, tilkommer politidirektøren, og at adgangen i de øvrige tilfælde tilkommer påtalemyndigheden, medmindre andet følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren. Det fremgår af lovens § 722, stk. 3, at påtalemyndigheden kan frafalde tiltale i medfør af bestemmelsens stk. 1, mens tiltalefrafald efter stk. 2 besluttet af den nærmeste overordnede anklagemyndighed.

Det foreslås som konsekvens af den foreslåede ændring af retsplejelovens § 719, stk. 3, jf. lovforslagets § 1, nr. 2, at ændre de særlige kompetenceregler i retsplejelovens § 721, stk. 2, og § 722, stk. 3, om henholdsvis påtaleopgivelse og tiltalefrafald. Fremover vil nærmere regler om kompetencefordelingen også her blive fastsat administrativt af justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger til det. Justitsministeren vil som udgangspunkt bemyndige rigsadvokaten til at fastsætte nærmere regler om kompetencefordelingen.

Hvis lovforslaget vedtages, vil rigsadvokaten udsende nærmere retningslinjer om kompetencefordelingen i anklagemyndigheden i relation til at opgive påtale og meddele tiltalefrafald.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.4 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Det fremgår af retsplejelovens § 748 b, stk. 3, at deltager sigtede i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede (videokommunikation), eller deltager sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, kan retten tillade, at anklageren deltager i retsmødet via videokommunikation, hvis anklagerens deltagelse via videokommunikation er forsvarlig, og der i øvrigt foreligger særlige grunde.

Det foreslås, at bestemmelsen om anklagemyndighedens deltagelse i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation ændres, så anklageren som udgangspunkt deltager i retsmøder om fristforlængelse via videokommunikation.

Anklagerens deltagelse ved anvendelse af videokommunikation kan ikke ske, når retten undtagelsesvist

finder det betænkeligt henset til formålet med retsmødet og sagens øvrige omstændigheder, hvilket som ved vurderingen efter bestemmelsens stk. 2, vil bero på en konkret helhedsvurdering.

Med forslaget fjernes kravet om, at der skal foreligge særlige grunde.

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Det fremgår af retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 1. og 2. pkt., at legemsundersøgelse (herunder udtagelse af spytt- eller blodprøve) kun må foretages under medvirken af en læge, og at lægen tager stilling til, om indgrebets gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig. Spyttprøve kan dog udtages uden medvirken af en læge, jf. § 792 e, stk. 3, 3. pkt.

Det foreslås at indsætte et nyt punktum i § 792 e, stk. 3, om, at lægen kan delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp.

Med forslaget præciseres det, at en læge, der efter § 792 e, stk. 3, medvirker til udtagelse af en blodprøve, kan delegere udtagelsen af blodprøven til en medhjælp i det omfang og på de betingelser, som fremgår af sundhedslovgivningen.

I det omfang sundhedslovgivningen giver mulighed for det, kan lægen således også give en medhjælp en generel bemyndigelse til udtagelse af blodprøver. Det er efter sundhedslovgivningen en forudsætning, at medhjælpen er kvalificeret til opgaven og har modtaget instruktion heri, og lægen skal endvidere i fornødent omfang føre tilsyn med medhjælpens udførelse af opgaven. Det vil kunne indgå i lægens generelle instruktion til en medhjælp, at medhjælpen i nærmere angivne tilfælde i givet fald ikke skal udtage blodprøven på egen hånd, men først skal kontakte eller eventuelt tilkalde lægen.

Med forslaget kan den læge, der medvirker ved udtagelsen af en blodprøve, i overensstemmelse med sundhedslovgivningen generelt tage stilling til, om udtagelse af blodprøve er lægeligt forsvarligt, jf. retsplejelovens § 792 e, stk. 3, 2. pkt. Herefter kan lægen delegere udtagelse af blodprøver til en medhjælp.

Det forudsættes, at den foreslåede præcisering af lægens adgang til at delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp omfatter udtagelse af blodprøve uden magtanvendelse. Det betyder, at hvis den, der skal have udtaget en blodprøve, fysisk modsætter sig blodprøveudtagningen, og det derfor bliver nødvendigt at gennemføre blodprøveudtagningen ved magtanvendelse, skal den læge, der medvirker ved udtagelsen af blodprøven, konkret vurdere, om indgrebets gennemførelse er lægeligt forsvarlig, jf. § 792 e, stk. 3, 2. pkt. (som ikke foreslås ændret). I denne situation kan blodprøven således ikke udtages af en medhjælp i kraft af en generel delegation fra en læge, idet lægen i givet fald personligt – og i overensstemmelse med almindelige principper herfor – skal vurdere, om udtagelse af blodprøven ved magtanvendelse i den konkrete situation vil være lægeligt forsvarlig. Hvis lægen i en sådan situation konkret finder det forsvarligt, vil lægen imidlertid fortsat kunne anvende medhjælp til selve udtagelsen af blodprøven.

Forslaget svarer dermed til det gældende § 792 e, stk. 3, om udtagelse af spyttprøver. Ifølge denne bestemmelse kan spyttprøve i medfør af § 792 b, stk. 1, udtages uden medvirken af en læge. Det er forudsat i forarbejderne til bestemmelsen, at politiet ikke gennemtvinger spyttprøver ved mekanisk tvang, men i givet fald i stedet rekvirerer en læge med henblik på udtagelse af blodprøve (jf. Folketingstidende 2004-2005 (2. samling), tillæg A, side 498 og 503).

Der henvises i øvrigt til pkt. 2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. april 2016.

Det foreslås i *stk. 2*, at de ændrede regler i lovforslagets § 1, nr. 2-4, om påtalekompetence mv. finder anvendelse i straffesager, hvor der ved lovens ikrafttræden ikke er rejst tiltale i 1. instans, eller som genoptages efter lovens ikrafttræden. Straffesager, hvor der inden lovens ikrafttræden er rejst tiltale i første instans, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler, og appel sker i givet fald også efter de hidtil gældende regler.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. jf. lovbekendtgørelse nr. 1308 af 9. december 2014, som ændret senest ved § 5 i lov nr. 740 af 1. juni 2015, foretages følgende ændring:

§ 149. [...]

Stk. 7. Tolkning kan ske ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at tolken møder samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden, og tolkning ved anvendelse af telekommunikation med billede findes forsvarlig. Når der tolkes for en part, et vidne eller en skønsmand, der deltager ved anvendelse af telekommunikation, skal tolken så vidt muligt befinde sig samme sted som parten, vidnet eller skønsmanden.

§ 719. Offentlig påtale tilkommer politidirektøren, medmindre andet følger af denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov.

Stk. 2. Statsadvokaten påtaler

- 1) straffesager, der behandles ved byretten under medvirken af nævninger eller under medvirken af domsmænd som følge af tiltaltes beslutning efter § 687,
- 2) ankesager ved landsret og
- 3) sager om overtrædelse af bestemmelserne i straffelovens kapitel 12 og 13, §§ 127- 129 a, § 132 a, § 136, stk. 2, § 137, stk. 2, § 140, § 141, kapitel 16, § 158, § 160, § 180, § 183, stk. 1 og 2, § 183 a, § 186, stk. 1, § 187, stk. 1, § 192 b, stk. 1-3, §§ 237-240, § 261, stk. 2, § 266 a og § 266 b.

Stk. 3. Justitsministeren fastsætter i øvrigt nærmere regler om påtalens fordeling mellem statsadvokaterne og politidirektørerne.

§ 721. [...]

Stk. 2. Adgangen til at opgive påtale i medfør af stk. 1, nr. 1, tilkommer politidirektøren. I de øvrige tilfælde tilkommer adgangen påtalemyndigheden, medmindre andet følger af bestemmelser fastsat af justitsministeren.

§ 722. [...]

Stk. 3. Påtalemyndigheden kan frafalde tiltale i medfør af stk. 1, mens tiltalefrafald efter stk. 2 besluttet af den nærmeste overordnede anklagemyndighed.

§ 748 b. [...]

1. I § 149, stk. 7, indsættes som 3. pkt.:

»Når der tolkes for en sigtet, der deltager i et retsmøde om forlængelse af fristen for varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning efter kapitel 70 ved anvendelse af telekommunikation med billede efter § 748 b, stk. 1, bestemmer retten, hvor tolken skal befinde sig.«

2. § 719 affattes således:

»§ 719. Offentlig påtale tilkommer politidirektøren, medmindre andet følger af denne lov eller regler fastsat i medfør af denne lov.

Stk. 2. Statsadvokaten påtaler ankesager ved landsret.

Stk. 3. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter i øvrigt nærmere regler om påtalens fordeling mellem rigsadvokaten, statsadvokaterne og politidirektørerne.«

3. § 721, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om kompetencen til at opgive påtale.«

4. § 722, stk. 3, affattes således:

»Stk. 3. Justitsministeren eller den, som justitsministeren bemyndiger dertil, fastsætter nærmere regler om kompetencen til at frafalde tiltale.«

5. § 748 b, stk. 3, affattes således:

Stk. 3. Deltager sigtede i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, eller deltager sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, kan retten tillade, at anklageren deltager i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede, hvis

- 1) anklagerens deltagelse ved anvendelse af telekommunikation med billede er forsvarlig og
- 2) der i øvrigt foreligger særlige grunde.

§ 792 e. [...]

Stk. 3. Legemsundersøgelse, jf. § 792, stk. 1, nr. 2, må kun foretages under medvirken af en læge. Lægen tager stilling til, om indgrebs gennemførelse under hensyn til den hermed forbundne smerte og risiko samt den undersøgte persons tilstand er lægeligt forsvarlig. Spytprøve i medfør af § 792 b, stk. 1, kan udtages uden medvirken af en læge.

»*Stk. 3.* Deltager sigtede i et retsmøde om fristforlængelse ved anvendelse af telekommunikation med billede, eller deltager sigtede ikke i et retsmøde om fristforlængelse, kan anklageren deltage i retsmødet ved anvendelse af telekommunikation med billede, medmindre retten undtagelsesvist bestemmer andet.«

6. I § 792 e, *stk. 3*, indsættes efter 2. pkt.:

»Lægen kan delegere udtagelse af blodprøve til en medhjælp.«

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 2015.

Stk. 2. Lovens § 1, nr. 2-4, finder anvendelse i straffesager, hvor der ved lovens ikrafttræden ikke er rejst tiltale i 1. instans, eller som genoptages efter lovens ikrafttræden.